

REUNIÓ CIENTÍFICA INTERNACIONAL

*dolia
ex Hispania*

8 i 9 de setembre
2022
Tarragona

*Els dolia a les províncies
d'Hispania en època romana*

ICAC^R
Institut Català
d'Arqueologia Clàssica

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CIENCIA, INNOVACIÓN
Y UNIVERSIDADES

AGENCIA
ESTATAL DE
INVESTIGACIÓN

FEDER

Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

UNIÓN EUROPEA
"Una manera de hacer Europa"

Call for papers

REUNIÓN CIENTÍFICA INTERNACIONAL

ELS *DOLIA* A LES PROVÍNCIES D'*HISPANIA* EN ÈPOCA ROMANA.

ESTAT DE LA QÜESTIÓ I PERSPECTIVES

8 i 9 de setembre de 2022

ICAC, Tarragona

PRESENTACIÓ

Vers les noves exigències d'un Imperi romà en expansió, des del s. I dC, es produí una transferència progressiva de la producció entre Itàlia i les seves províncies. En aquest context, la península Ibèrica i el sud de la Gàl·lia ocuparen un lloc primordial en l'abastiment del centre imperial, fins ben entrat el segle III. Més enllà de la fertilitat de les seves terres i d'un clima favorable per als cultius mediterranis, aquestes províncies, dotades d'extenses franges litorals i de vies fluvials navegables, oferien noves oportunitats comercials per a cobrir les necessitats de la resta de l'imperi, establint així produccions a gran escala, entre les quals el vi i l'oli constituïen els productes més emblemàtics.

Els cultius desenvolupats en el sí d'aquests territoris, gestionats en part per colons procedents de la península Itàlica, es beneficiaren de les capacitats i de les tècniques que introduïren. Entre les noves eines de producció implementades, el *dolium* ocupà un lloc de primer ordre dintre els processos de vinificació i de decantació de l'oli, així com per a l'emmagatzematge de productes alimentaris en general. Malgrat aquest recipient en època romana tingué altres funcions secundàries, la seva funció principal és indissociable de les activitats vitícoles i oleiques esmentades.

En els últims deu anys, la investigació sobre els *dolia* ha experimentat un important punt d'inflexió gràcies als treballs realitzats per Charlotte Carrato. Ens referim, d'una banda, a la seva obra de síntesi centrada en els *dolia* de la Gàl·lia Narbonesa (Carrato, 2017) i, d'altra banda, el balanç sobre els estudis recents dels *dolia* de la Mediterrània nord-occidental; ressaltant el paper del recipient com a element de redistribució en el comerç marítim (Carrato i Cibecchini, 2020)

En el marc d'aquest clima favorable, també la península Ibèrica ha experimentat recentment nous avenços en algunes zones, como la Tarraconense oriental (Berni i Carreras, 2013; Martín Oliveras i Parés, 2020; Tremoleda, 2020), la Lusitana (Pereira, 2011; Pereira i Morais, 2015) o la Bètica (Desbonnets i González Tobar, 2017), així com per al conjunt del territori (Salido, 2017). No obstant, s'observen dos problemàtiques: d'una banda, l'existència d'un gran desequilibri en l'estat actual del coneixement respecte les diferents regions; la Bètica, per exemple, s'ha quedat molt al marge, Malgrat el recipient ocupà un paper fonamental en la producció agrícola. En segon lloc, quan existeixen, aquestes dades es troben notablement disperses o fins i tot són inèdites, dificultant qualsevol visió de conjunt i tota possibilitat d'estudi comparatiu a escala peninsular.

Considerem que ha arribat el moment de dedicar als *dolia* hispànics una primera síntesi, en el marc de cadascuna de les seves províncies, destinada a recopilar una documentació que fins al moment es trobava dispersa o era inèdita, així com integrar els resultats de la investigació arqueològica recent. A través d'aquesta reunió internacional, es pretén oferir al món de la recerca un balanç que vingui a impulsar estudis posteriors i creï un espai de discussió i col·laboració entre especialistes.

SECCIONS I PONENTS

Tenint en compte l'evident desproporció respecte la informació disponible en cadascuna de les zones geogràfiques, a més de les diferències en l'ús i la tipologia degudes a les respectives produccions agrícoles, es planteja organitzar aquesta nova reflexió a través d'una aproximació per províncies, afegint una secció (Vària) dedicada a les novetats fora de la península Ibèrica. La Reunió es dividirà en quatre seccions temàtiques, amb les seves respectives ponències:

Presentació: Josep Maria Palet (director de l'ICAC) i Ramon Járrega (ICAC)

Conferència inaugural: Charlotte Carrato (Mosaiques Archéologie)

Secció 1. Dolia ex Tarraconensi: Joaquim Tremoleda (MAC) i Maria Rueda (ICAC)

Secció 2. Dolia ex Baetica: Dario Bernal (UCA), Enrique García (US), Iván González UPVM) i Oriane Bourgeon (ICAC)

Secció 3. Dolia ex Lusitania: José Carlos Quaresma ULisboa), Pedro Pereira (U. Porto) i Sonia Bombico (UÉ)

Secció 4. Vària: Novetats sobre el *dolium* a les altres províncies de l'Imperi

Conferència de clausura: Yolanda Peña (UNED)

TEMÀTIQUES

Amb l'objectiu de resoldre la falta d'homogeneïtat entre les diferents àrees, s'aspira a abordar, per província, tots els aspectes relatius al *dolium*, des de la seva producció fins als seus contextos d'utilització, responent a diverses qüestions:

- a. On estaven localitzades les terrisseries? Es tractava d'una producció especialitzada, o venia inclosa juntament amb altres tipus de produccions ceràmiques? A través dels estudis epigràfics i arqueomètrics, seria possible definir les àries de difusió de dites produccions al territori?
- b. En relació a la tipologia del *dolium* hispànic, interessaria precisar les classificacions regionals, i determinar si les diferències morfològiques eren degudes a qüestions d'ordre cultural, funcional, geogràfic o cronològic; i si, en alguns casos, la forma resultava de la suma d'alguns d'aquests factors.

- c. Indagar sobre els actors econòmics, involucrats tant a nivell de la producció del *dolium* com a nivell d'ús en *cellae vinariae* i *oleariae*, a través dels testimonis epigràfics *ante cocturam* (grafits i segells) i *post cocturam* (grafit).
- d. Al considerar el *dolium* com una part integrant d'un sistema productiu, i no com un objecte aïllat, reflexionar sobre els contextos d'ús, les tècniques de producció agrícoles, els càlculs de capacitats, i la seva evolució al llarg del temps.

Així, els elements temàtics que seran l'objecte principal d'atenció són:

Producció: Centres terrissers i estructures de producció; tipologia; epigrafia (segells i grafits *ante cocturam*, actors econòmics); arqueometria; àrea de difusió (des del taller fins a l'interior del territori).

Ús primari: el *dolium* com a eina d'emmagatzematge; càlculs de capacitats de producció; anàlisi de pega; epigrafia (grafits *post cocturam*, actors econòmics).

Usos secundaris

ORGANITZACIÓ DE L'ESDEVENIMENT

Degut a l'actual situació sanitària, que crea certa incertesa, la Reunió es celebrarà amb un sistema híbrid: presencial, a la sala habilitada de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, i telemàtic/virtual per aquelles persones que així ho prefereixin.

COMITÈ ORGANITZADOR

Ramon Járrega (ICAC)

Maria Rueda (ICAC)

Oriane Bourgeon (ICAC)

Secretaria

Ana Gallego (ICAC)

COMITÈ CIENTÍFIC

Daniel Mateo Corredor, Universitat d'Alacant / ICAC
Enric Colom Mendoza, ICAC
María Rosa Pina Burón, ICAC
Marta Prevosti Monclús, ICAC
Joaquim Tremoleda Trilla, Museu d'Arqueologia de Catalunya - Empúries
José Juan Díaz Rodríguez, Universitat de Cadis
Antoni Martín Oliveras, Generalitat de Catalunya
Víctor Revilla Calvo, Universitat de Barcelona
Cèsar Carreras Monfort, Universitat Autònoma de Barcelona
María del Mar Zarzalejos Prieto, UNED
Darío Bernal Casasola, Universitat de Cadis
Enrique García Vargas, Universitat de Sevilla
María Isabel Fernández García, Universitat de Granada
Carmen Aguarod Otal, Ex Oficina Hispana, SECAH
Yolanda Peña Cervantes, UNED
Javier Salido Domínguez, Universitat Autònoma de Madrid
Iván González Tobar, Universitat Paul-Valéry, Montpellier
Charlotte Carrato, Mosaiques Archéologie
Stéphane Mauné, CNRS UMR-5140, Montpellier
Carlos Fabiao, Universitat de Lisboa
Catarina Viegas, Universitat de Lisboa
José Carlos Quaresma, Universitat de Lisboa
Pedro Pereira, Universitat de Porto - CITCEM
Sónia Bombico, Universitat d'Évora

PRESENTACIÓ DE PROPOSTES DE COMUNICACIONS

La data límit per a la presentació de **propostes** de comunicacions serà el **10 de desembre** de 2021, mitjançant el formulari d'inscripció.

Les propostes s'hauran d'enviar per correu a l'adreça **doliaexhispania@icac.cat**. Les persones interessades hauran de presentar un breu resum de 300 paraules, indicant també la proposta de títol, els noms complets dels autors i la seva filiació acadèmica, en el cas d'estar adscrits/es en algun organisme científic.

Les **llengües** oficials de la reunió són el català i el castellà, si bé s'acceptaran comunicacions en francès, anglès, portuguès i italià.

La data límit per a l'entrega dels **originals** per a la seva possible publicació serà el **16 de setembre de 2022**. L'organització té prevista la publicació d'una monografia de la reunió (amb sistema de revisió per parells), de la qual es concretaran les característiques principals en una futura comunicació.

QUOTES D'INSCRIPCIÓ

Quota general (a): 40 €

Quota general (b): amb un exemplar de la publicació de la monografia: 60 €

Quota reduïda (per a estudiants, amb la seva deguda justificació): 20 €

La participació en línia a la reunió serà gratuïta.

La quota d'inscripció inclou l'esmorzar dels dies 8 i 9 de setembre, així com el certificat d'assistència. El pagament de la quota d'inscripció és obligatori per a totes les persones assistents.

Per a més informació, es pot contactar a l'adreça **doliaexhispania@icac.cat**.

